

219.00-00
8 IUNIE 1931.

279213

234

Brasovul Literar si Artistic

DIRECTOR:

CINCINAT PAVELESCU

M. S. REGELE CAROL II.

APARE IN FIECARE LUNĂ LA BRAȘOV

CERCUL REVISTEI „BRAȘOVUL LITERAR“.

Cincinat Pavelescu (președinte), Atanasie Bălăcescu, C. Bobescu, Bran-Lemeny, Valeria Căliman, Ion Focșeneanu, Eugen Jebelănu, Aurel Mureșianu, Maria Baiulescu, Ecaterina-Pitiș, Victor Rath, Părintele Pizo-Zărnești și Petre Teodorescu.

ABONAMENTE

In țară:	pentru particulari	lei 200.
	pentru instituții	„ 400.
In străinătate:	. . . . .	„ 400.

CUPRINSUL:

* * *	Cândul nostru	Liviu Rebreanu	Răsbunarea zeiței
Cincinat Pavelescu	Odă M. S. Regelui Carol II	Victor Rath	Farmec stins
George Gregorian	Cântul Poporului	Romulus Dianu	Epigraf
Ion Dimitrescu	Sărbătoarea Restaurării	Em. Ciurgiuca	Imprimăvărare
I. Al. Bran-Lemeny	M. Sale Regelui Carol II	Ion Focșeneanu	Cronica Plastică ; Recenzi : Flori de mucigai de T. Arghezi

— Toate manuscrisele trimise revistei, vor fi adresate d-lui Cincinat Pavelescu, Str. Lunca Plaiășului No. 3-a Brașov. Autorii manuscriselor admise spre publicare vor fi anunțați în cel mult trei săptămâni dela primirea lor. Cele nepublicabile se ard. Revista însă, își face o datorie de a încunoștiința, că nu va putea recompensa deocamdată decât într'o foarte mică măsură pe d-nii colaboratori deoarece este abia la început. În orice caz, se va ține totdeauna seama, de situația materială a autorului.

— *Rugăm insistent toate revistele și ziarele din țară*, a răspunde schimbului nostru. Ne vor ajuta astfel la munca de cunoaștere și informație artistică pe care am început-o în acest ținut.

— Toate cărțile și revistele primite la redacție, vor fi amintite la Bibliografie sau recenzate, în ordinea primirii lor și în limita spațiului de care dispunem.

— *Cei care primesc No. 1 și 2 al „Brașovului Literar“*, vor fi considerați abonați pe întregul an.

2021

Gândul nostru.

După un şir de luni, în care revista „Braşovul Literar“ a trăit deja în gândul şi sufletul nostru, unde şi-a plămădit şi armonizat formele prin care va trăi, apărem cu avântul şi sorţii pe care-i aruncă, cea mai frumoasă şi mai semnificativă zi a acestui an.

Căci, de cine puteam lega opera pentru realizarea căreia, vom închina şi jertfi totul, decât de Acela care a spus la Vălenii lui Nicolae Iorga: „Voi fi un Brâncoveanu al Culturii Româneşti?“ De cine, decât de Omul care ca şef al unei Dinastii ereditare, era şi un simbol, oferind prin strălucitele-i calităţi manifestate în cadrul unei sublime Majestăţi regale, toate chezaşurile de păstrare şi devenire a forţelor morale, culturale şi artistice, aparţinând acestei Naţiuni istorice?

La greaua operă, de reconstrucţie a Statului, pe care a început-o Marele Domn, vom încerca să contribuim cu realizările modeste ale mişcării noastre de provincie, realizări pe care însă, le sperăm destul de puternice şi serioase ca să poată lucra la cimentarea rosturilor unei înfăptuiri măreţe.

*

În lupta pe care o începe, „Braşovul Literar“, porneşte înainte de toate, cu conştiinţa pură a cece trebuie să fie o revistă de provincie, chiar atunci când ea reuşeşte să însumeze sufletul unei întregi regiuni. Nu vom încerca, deci, să creiem nici-un curent sau şcoală nouă, dupe cum nu ne vom hazarda să dăm directive nimănui, şi cu atât mai puţin revistelor dela centru. În schimb, vom utiliza toate comorile şi forţele artistice ale acestei frumoase provincii, cu o tradiţie culturală atât de bogată, încât aruncă o dâră de lumină, dealungul Istoriei noastre, timp de aproape patru veacuri. Structura etnică, arta religioasă şi laică, istoria şi peisagiul local, vor constitui un material, demn să fie modelat de talente oricât de proeminente, demn să deştepte interesul tuturor, până dincolo de hotarele ţării.

Originalitatea noastră nu va avea nimic comun cu acelea, prin care destui nechemăşi încearcă să surpe ideologia literară conformă aspiraţiunilor şi structurii noastre ca popor. Originalitatea noastră va consta în faptul aproape unic, de a încerca să fim, în masa revistelor româneşti apărute în ultimii ani, o adevărată revistă de regiune, limitându-ne la motivele de inspiraţie, pe care le prezintă multiplele ei aspecte.

Dar alături de această dorinţă, de a prinde în cadrul unei literaturi alese, specificul acestei provincii, a încolţit în noi, o alta, mult mai ademnită: Acea, de a îndruma în mod paralel acţiunile de evidenţiere şi cultivare a specificului de suprafaţă, cu o recontopire a sufletului tuturor pământurilor româneşti, departe în adâncuri, acolo unde s'au născut şi de unde vitregia soartei le-au desrădăcinat o clipă, făcându-le să aibă astăzi, mentalităţi, structuri intelectuale şi sufleteşti, dispoziţii de receptivitate a momentelor de cultură şi artă, cu totul diferite.

Deaceia, prin literatura ce vom publica, — care va reprezenta ca realizare, frumuseţea artistică în toată deplinătatea ei, iar ca substrat, totalitatea acelor elemente care au chezaşuit în trecut vitalitatea neamului nostru — şi prin apelul la colaborare, pe care îl vom adresa celor mai reprezentativi scriitori ai noştri, vom căuta să strecurăm, încetul cu încetul, înţelegerea şi dragostea pentru credinţele, cultura şi arta românească a provinciei-mame, unificând năzuinţele ideologice şi gustul artistic, fără sguiduri şi fără acel aspect de aroganţă, pe care îl împrumută oricărei acţiuni, ceva impus. Nădăjduim, că la această operă de adânc, ne va ajuta şi atmosferă pe care am început deja s'o creiem şi pe care o vom cultiva cu o stăruinţă nebănuită: Atmosferă de cunoaştere, de încredere şi apropiere între toţi intelectualii şi artiştii locului, fără deosebire de naţionalitate şi făcând să dispară anumite contingente de ordin social, politic sau dogmatic, care au împiedecat totdeauna realizarea acestor dorinţi.

Dar pentru a nu alimenta, în prezent, cine ştie ce nădejdi deplasate, iar în viitor, deziluzii care ne-ar stânjenii, vom face încă o preciziune — ultima dar şi cea mai sfântă:

Toată acțiunea revistei „Brașovul Literar“, va fi înscrisă într'un cadru indeformabil dar viu. Acest cadru este: Statul național, tradiționalist, religios și monarhic. Să nu se emoționeze însă, nimeni: Nu este vorba de importățiuni în această formulă, nici din luminosul Occident, nici din întunecata mare a Slavilor. La temelia ei, nu stă nici naționalismul agresiv al lui Charles Maurras, nici misticismul fantastic al lui Rilke sau misticismul morbid al lui Dostoievsky, nici dogmatismul catolicului Masiss și nici măcar monarhismul exagerat și verbal al lui Leon Daudet. Formula am găsit-o citind pe filele Istoriei noastre politice și literare, și trăind Istoria prezentului.

Statul național, pentru-că este în prezent, și va rămâne pentru totdeauna în viitor, o realitate asemeni familiei și individului. Căci nu mentalitățile noastre politice, ci Polii, Equatorul, tropicile, curenții marini și vânturile, au creat națiunile care apoi s'au constituit în unități de evoluție și apărare; și tot aceste elemente le vor menține, dincolo de ridicolul utopiilor omenești.

Și atunci, ce poezie pot avea Eschimoșii, decât pe aceea a ghețurilor eterne? Ce artă, indigenii marilor pustii, decât aceea în care alături de urletul Simunului și de țipătul șacalului, trăește picurarea fluierului de popas în oazele deșertului?

Statul tradiționalist pentru că el reprezintă acumularea milenară a sufletului națiunii, cu toate pasiunile și durerile care au frământat piepturile generațiilor adormite, cu toate cântecile, eresurile și poezia lor, cu toate speranțele și credințele lor. Tradiția formează brazda cea mai fecundă din care putem hrăni sămânța inspirației noastre, nu pentru a reproduce floarea de ieri, ci alta mai învoaltă, mai colorată, mai frumoasă. Poate... că o adiere străină sau o esență adusă de departe și turnată la rădăcini, îi va nuanța frumusețea făcând-o mai amăgitoare, dar floarea va rămâne a pământului acestuia, va rămâne reflecția comorii de Nibelungi pe care o avem și pe care o vom spori, aducând mereu în fața soarelui și a vieții, creatoarele ei lumini.

Statul religios, pentru-că toată viața politică și culturală a acestui popor, a fost îngemănată cu credința lui. Chiar începuturile Poporului Român — spre deosebire de începuturile altor popoare — au fost marcate prin două atribute, aproape egal de puternice: Limba și Religia. Și mai târziu, în decursul vremurilor, Religia a influențat stările sociale, a hotărât războaie și alianțe, a creat o cultură, o artă și o civilizație. Spre deosebire de Catholicism care s'a impus de sus, ortodoxismul nostru a pornit de lângă pământ, odată cu poezia, cu durerea și cu dragostea.

Statul religios, fiind-că ortodoxismul este cea mai tolerantă religie a pământului, tocmai pentru-că nefiind adoptată, ci născută pe nesimțite odată cu nația, ea nu împiedică cu nimic dezvoltarea firească a minorităților conlocuitoare, în spiritul cultului și etnicității lor.

Statul monarhic, pentru-că Regele, prin ereditate, își prelungește existența din trecut până departe în viitor, fiind singura entitate care se identifică nelimitat în timp, cu toate bogățiile și destinele Nației. Regele este Omul simbolic care moștenind o comoară, trebuie s'o păstreze cu prețul sufletului său, s'o facă mai strălucitoare și apoi... s'o lase moștenire. Este picătura de rouă în care se concentrează tot Universul Patriei.

*

Acestea sunt gândurile noastre. Nu sunt originale decât poate în anumite nuanțe și precizuni pe care le-am făcut, dar ne sunt scumpe pentru-că ne-am obișnuit să le simțim, curgând calde și vii în sufletul și sângele nostru.

Pornim la luptă. Pornim cu siguranța că efortul nostru va găsi în sufletul tuturor intelectualilor din Brașov, din Ardeal și din întreaga Țară, ecoul care să ne dea puterea și liniștea de a realiza înfăptuirile ce ne-am propus și — cine știe? — de a aduce aportul nostru național, în ritmul culturii universale.

Astfel, în ziua când se întoarce prima filă a Marei Domnii aducem în dar prinosul acestui început, ale cărui realizări, sperăm că vor contribui la strălucirea Tronului și la înălțarea Patriei.

„Brașovul Literar“

Odă M. S. Regelui Carol al II-lea.

de Cincinat Pavelescu.

*Când România, tragică și pală,
Trăia doar c'o nădejde și c'un dor,
Din cer, ca și un zeu biruitor,
Ai coborât minunea Ta regală.*

*Și pașii Tăi doar au atins pământul,
Că svon s'a risipit fulgerător...
Și vestea fericirii-a dus-o vântul
Și-a 'nviorat întregul Tău popor.*

*A fost un freamăt lung, o nebunie,
Un clocot, o năvală de simțiri,
Picau din cer cu Tine trandafiri,
Și se 'nălța o altă Românie.*

*Bine-ai venit Măria Ta! Din soare
Te-ai rupt ca și o rază 'n miez de zi,
Ș'n inimi turburatele isvoare,
Au început adâncu-ași limpezi.*

*Cu Tine n'a venit doar strălucirea
Lui Făt-frumos ce-a doborât pe zmeu,
Ci liniștea, norocul, mântuirea,
Acestui neam ce Te-a dorit mereu.*

*Azi ești stăpân pe inimi și pe Țară,
Și pentru Tine gata să murim,
Ne-aduci în ochii Tăi o primăvară
De-al cărei drag cu toți întinerim.*

*Din suflet îndoiala o aruncă
Și reazemă-Te, Sire, cu temei,
Pe Țara Ta, ce'n dragoste și muncă,
Îți îngenunche tot prinosul ei.*

*Coroana de oțel care va strânge
Mândria frunții Tale tinerești
E sufletul moșiei românești
Dospite numa 'n lacrimi și în sânge.*

*Nu-s doar podoabe pietrele-i albastre,
Nici cele roșii - floare de dureri,
Ci-s înghețate lacrimile noastre,
Și sângele dușmanilor de eri!*

*Poporu-a făurit-o, Majestate!
Din suferinți ce-au pus pe fruntea-i nimb,
El ce dă tot, și nu cere în schimb
Decât puțină milă și dreptate!*

*Coroana asta-i sfântă și sfințită,
C'a stat pe două frunți de suverani,
Ce dintr'o Țară mică și 'mpărțită
Ne-a dat o Românie de titani.*

*Ești os din osul lor și al Tău sânge
E purpura de foc ce-a curs în ei.
Infiorată Țara 'n umbră plânge
Când I Te dai și sufletul i-l iei!*

BCU Cluj / Central University Library Cluj
*Ascultă-i glasul ce Te chiamă, Sire,
Și dă-i, Măria Ta, ce-i datorești:
Domnia 'ntemeiată pe iubire
Să fie legea Țării Românești.*

*In clipa d'astăzi a aniversării,
Nălucile Auguste se ivesc
Si pun ușor pe chipul Tău regesc,
Sărutul sfânt al binecuvântării.*

Cincinat Pavelescu.

CÂNTUL POPORULUI

de GEORGE GREGORIAN

Slăvite rege, sănătate
Și la mulți ani în ziua asta!
Venim din târguri și din sate
Să Te gătim în nestemate.
Poporu-Ți chiue fereasta

Și până'n graniți sparg urale
Mulțimile Măriei Tale!

Trimiși cu'ngenuncheri domniei
De frații cât l'ncape slava,
Ți-aducem cântul bucuriei
Din unghiurile României,
Din dealurile cu Suceava,

În Alba Iulia, Mărite,
Să'l sune turlele-aurite!

Am strâns din Țara ce Te cântă
Să-ți facem dar de împărăție,
Urări ce-avalma Te cuvântă,
Frânturi din doina cea mai frântă
Și-alean și chiuire vie —

Strigarea neamului întreagă
Cât hora graniței ne leagă!

Și dacă darul scântelază,
În el e roua de pe ramuri
Și foc de rumenă amiază
Și tivul zării ce 'nserează
Și mici opaite din geamuri,

Lumini cu grije adunate
Pe fruntea Ta să ardă toate!

Că Te-am chemat din depărtare
Noi, tot poporul, Voevoade!
Te-am luat pe brațe dintr'o zare
Cu lacrimi și cu 'mbrățișare,
Te-am pus în jeț precum se cade,

Și 'în veci să fim cu Tine una
Acum lji așezăm cununa!

Sărbătoarea Restaurării.

de Ion Dimitrescu.

Un an s'a împlinit dela ziua al carui triumfal amurg dăruia unui Neam însuflețit de cea mai isbânditoare bucurie pe Regele lui adevărat, ivit pe calea văduhului spre a poposi pentru totdeauna în scaunul Lui părintesc de Domnie. Pe întinsul întregului pământ românesc, cresc spre Tronul Monarhiei noastre unanimele aclamațiuni ale unei

Națiuni în a cărei istorie, ziua aceasta rămâne însemnata cu semnul cuvenit marilor sărbători naționale.

Se cinstește astăzi împlinirea unui an dela Restaurarea Regală... Un an care nu înseamnă decât o clipă, în șirul veacurilor nutrite cu seva atâtor generații adormite sub lespezi și sub iarba. Ce înseamnă un an, într'adevar, în prelungul cortegiu de secole străjuite de diademele Voevozilor miruiți de milenara noastră tradiție monarhică?... Un an, este abea un sfert din răgazul de vreme hărăzit unui biet parlament, — și instituțiunea domnească își trage toate virtuțile sale create tocmai din stăruința cu care înalță destinele unui popor deasupra parlamentelor și a indivizilor, eliberând viitorul de oameni și de evenimente.

Eficacitatea așezământului monarhic izvorăște desigur din superioritatea *comandamentului unic* asupra comandamentului colectiv, — dar cecece constituie esența și forța lui hotărâtoare, nu este faptul că într'un Regat, nu comandă decât Suveranul: sunt, într'adevăr, multe alte regimuri în cari un singur om comandă, și cari totuși nu posedă energia înfăptuitoare a Monarhiei. Adevăratul focar activ al instituțiunii monarhice îl constituie continuitatea comandamentului suprem, realizată prin *ereditatea* care leagă indisolubil destinele unui Neam de prosperitatea unei Familii. Un parlament poate săvârși cele mai stupide greșeli, — fiecare dintre aleșii scrutinului popular știind foarte bine că sancțiunea acestor greșeli nu va putea fi niciodată precis statornicită, într'o adunare de câteva sute de indivizi, cari nici nu mai pot fi gasiți în clipa în care răspunderile lor au fost limpede stabilite. Un președinte de Republică dornic de a se ilustra în istoria unei democrații, are tot interesul ca să fie precedat de un imbecil și

urmat de un nevoiaș, între cari el să poată apărea mai capabil. Un Rege, însă, știe că după moarte își va lăsa tronul unui fiu în ale cărui vine, sângele lui continuă să pulseze: el știe, mai ales, că prin chiar legea temeinică a Monarhiei nu poate aspira la nici-o situațiune mai înaltă decât aceea care i-a fost hărăzită prin naștere. Neavând nici-o ambițiune personală de mulțumit, el nu-și poate spori puterile și prestigiul decât exaltând energiile și prosperitatea Națiunii în fruntea căreia stăpânește: din chiar faptul că Monarhia posedă în ea însăși principiul propriei sale autonomii, rezultă deci că un Rege este constrâns să facă din binele *public* principală sa preocupare *privată*.

Legea eredității monarhice, a cărei restabilire o sărbătorește astăzi întreaga țară, — face ca destinul unui Neam să fie statornicit în afara și deasupra partidelor, dincolo de viața și de moartea indivizilor. Democrația electivă înseamnă regimul viager al indivizilor, — Monarhia ereditară este regimul fixat pe axa seculară despăcată de interesele statornice ale Dinastiei. Un parlament ales pentru câțiva ani își poate îngădui fără risc capriciul de a angaja fără chibzuință, pentru câteva decenii, soarta unui Stat: un Suveran legitim nu-și poate permite fără risc o asemenea imprudență. Un parlament se poate lăsa tiranizat de injoncțiunile partizanilor, încorporând interese private în deciziunile autorității executive: un Rege, însă, — dominând tumultul intereselor individuale, este constrâns de rolul său de federator să prefere interesele naționale celor individuale: hotărârile lui poartă întotdeauna în ele și o preocupare de viitor, — Majestatea regală fiind indisolubil legată de augusta Majestate a Neamului.

Monarhia este astfel așezământul în care este ideal simbolizată unitatea eternă a Națiunii: unitate *în spațiu*, — realizată prin eficacitatea comandamentului unic, unitate *în timp*, chezășuită prin neclintita continuitate a eredității. Infinitatea care ne precede este astfel concret legată de infinitatea care ne urmează: tradițiile active ale neamului sunt găsduite într'o Familie în care aptitudinea la comandă și simțul răspunderii sunt garantate de pregătirile pe cari le dă nașterea și educația. Pretutindeni, pe tot întinsul universului, oamenii își simt ochii umeziți la trecerea unui stindard tivit din câteva fașii de pânză colorată: pentru o bucată inertă de mătăasă tricoloră, au îngenunchiat în asalturile războaielor sute de mii de ostași ai renașterilor naționale. Cu cât este mai activ și mai fecund simbolul întrupat într'un Rege, — ființă vie, cuminte și cu suflet viu, în care vibrează cele mai statornice năzuințe ale unei Nații.

8. Iunie 1931.

Majestății Sale Regelui Carol II.

Hyperion cristalizat din soare,
De-acum Te-avem, șoiman al gliei noastre!
Ne-ai dăruit suprema, sărbătoare,
Când coborîși din zările sihastre.

Intr'un elan țâșnit din vechi izvoare
De dragoste de țară și popor,
Ai revenit, legendă călătoare
Și basmele ne-ai întrupat în zbor.

Te-am așteptat atât amar de vreme,
Cu suflete călitate 'n suferinți...
Și sub povara grelelor blesteme
'Nălțam spre slăvi noian de rugăminți.

De-atâtea ori priveam cu dor la astre
Și cercetam cu nostalgie cerul...
Doinea cântarea sferelor albastre,
Dar nu puteam să deslușim misterul.

Când din văzduh coboară peste țară
Mirajul visurilor noastre dragi
Și inimile ne ardeau în pară
Și 'n suflete eram cu toții magi...

Căci pătimit-ai! Ți-ai urcat calvarul,
Ca un erou stingher și legendar...
Cu ochii Tăi străfulgerai hotarul
Ce Te chema la drumul temerar...

Un trandafir de pe pământul Franței
Luași cu Tine 'n zborul Tău spre larg,
Și dragostea Ți-a fost toiag speranței,
Și Franța ne-a fost vajnicul catarg ..

Romantică minune-a Țării Tale
De n'ai fi fost, aevea, precum ești
Nu Te-ai fi 'ntors pe-a cerurilor cale
Un Făt-Frumos, voinic, ca din povești...

Și Dumnezeu ni Te-a trimis solie
Picată ca un fulger din senin,
Căci Tu ne-ai fost mereu icoană vie
Și-acum ne ești lumină și destin...

Sclipește țara 'n zâmbetu-aurorii,
Ardealul freamătă de bucurie,
Au dispărut strigoii, cobitorii,
Și nu mai suferim de nostalgie...

Hyperion reînviat din soare,
Al nostru ești, vlăstar din vechi eroi
Fii pavăza și scutul nostru tare,
In zile de răstriaște și nevoi...

Crai nou, iubit, e clipa 'ncoronării
Coroana de oțel Ți-aducem azi,
Din suflete Ți-am împletit cunună
Să strălucești - un astru - între brazi.

Vultur ai fost luptând cu uraganul
Ca țara Ta - Străjer - s'o ocrotești...
In zare Ți se 'nchină Caraimanul
Te-aclamă codrii, Rege, Să trăești!

IOAN AL. BRAN-LEMENY.

Răzbunarea Zeiței.

Mulți francezi subțiri mărturisesc, unii se și laudă, că n'au văzut Muzeul Louvre decât pe dinafară. Dealtfel se zice că Louvrul e o distracție duminicală gratuită pentru poporul parisian, locul de învățatură ieftină și intuitivă pentru străinii naivi, ca germanii, sau ignoranți, ca americanii, și înfârșit, pentru lumea bună, depozitul de obiecte învechite și nevândute al marelui magazin cu același nume de peste drum.

Cu riscul de a-mi atrage ironiile românilor subțiri și chiar pe ale celor nesubțiri care, luând de-a bune butadele parisienilor, în loc să viziteze muzeul Louvre, se înfundă mai bucuroși în toate „boatele“, părându-li-se că acolo ar fi Parisul — am să mărturisesc că în visurile mele despre Orașul Luminii cel mai ademenitor a fost Muzeul Louvre cu minunile-i de artă și că, râvnind să merg la Paris, râvneam mai ales să merg la Luvru, precum râvneam să văd Londra ca să merg la British-Museum, sau Spania pentru Prado în Madrid.

Și m'am dus de multe ori, și cu cât mă duceam cu atât simțeam nevoia să mă mai duc. E o comoară atât de bogată că luni, poate ani întregi nu ți-ar ajunge ca s'o explorezi până'n amanunțime.

Cum alții se îndreaptă spre faimoasa Gioconda, eu am căutat mai întâi pe Venus de Milo. Cunoșteam din sute de reproduceri pe zeița superbă fără brațe și totuș deabia așteptam s'o văd. Consultasem de-acasă catalogul și planul. Prima vizită se cuvine celei mai frumoase.

Din vestibulul Denon am pornit, fără să mă opresc nicăiri, nici în galerie, nici în Sala Prizonierilor Barbari, nici în Rotonda lui Marte. În Sala Greacă am făcut un mic popas, s'o caut, nu să privesc altceva, ca și când n'aș fi vrut să-mi pîngăresc privirea înainte de a o fi văzut pe Ea. Departe, în fund, mi s'a părut că îi zăresc silueta albă. Am iuțit pașii prin Sala lui Pan, a Medeei, a Hermafroditei, a lui Adonis, a Psychei...

— Insfârșit iată-o!

E singură. Pe soclul înalt stă neclintită, mîndră, cu privirea spre celelalte săli unde oameni diverși forțesc de ici-colo și se amestecă printre statui, sarcofage, capete, basoreliefuli, fragmente de marmoră... Privirea ei însă alunecă peste toți și toate, departe, nepăsătoare, rece, cu o satisfacție, parcă s'ar complăce în singurătate.

Sala pătrată nu e mare. Pereții roșii foarte închiși sînt înalți. Intrarea e păzită de perdele grele de catifea roșie închisă, dată laoparte ca să se deschidă zarea zeiței.

Stau în fața ei, descoperit, mișcat, ca înaintea unei regine care nici n'ar vrea să iea cunoștința de prezența mea. Și îmi zic într'una în neștire:

— Va să zică asta e... asta e...

Privirea ei trece peste mine. Alături, într'un colț, pe un soclu modest acoperit cu catifea, sub o vitrină, zac fragmente de marmoră, găsite mai târziu, care ar fi din brațele ei sfărîmate. Sînt la spatele zeiței, ca și

cînd ea nici n'ar vrea să le vadă, ca și cînd ar spune că ei nu-i lipsește nimic, că e așa cum e, perfectă.

Murmurînd și privind-o îmi dau seama că întîlnirea aceasta cu zeița mi-a pricinuit totuș o decepție. Mi-am închipuit-o parcă altfel. Nu știu cum, dar altfel. Poate mai caldă, poate mai ispititoare, poate mai apropiată... Și, după ce mi-am dat seama, am început să-i caut defecte. Am ocolit soclul de cîteva ori și am găsit ba că linia spatelui e prea modulată, ba că șoldul drept e prea pronunțat, ba că...

Atunci au intrat peste mine doi domni, înalți, asemănători, probabil tatăl cu fiul. Tînărul avea ochelari groși, cel bătrîn o carte roșie în mână. Au înconjurat repede statuia și s'au oprit în pervazul intrării, examinînd ansamblul. Erau americani. Am auzit pe bătrîn, șoptind, drept explicație, cu o pronunțare strîmbă:

— Venus de Milo!

Tînărul a răspuns îngîmfat nemulțumit:

— Well!

Și au plecat, fără a mai întoarce capul.

În clipa aceea m'am uitat la fața zeiței și am surprins o umbră de dispreț în surîsul ei mîndru.

Am plecat și eu, rușinat că am îndrăznit să caut defecte. Și n'am cutezat să mă uit înapoi de teamă să nu întîlnesc disprețul cu care a răspuns zeița adineaori celor doi străini nepricepuți și ireverențioși.

Rătăcind pe urmă prin alte săli, gîndurile mele se întorceau neîncetat la zeița fără brațe, cu remușcări și regrete parcă m'aș fi simțit vinovat de o mare greșală.

A doua zi, revenind să continui vizitele unde trebuie să întrerup, m'am abătut întii tot la ea, să o văd mai bine, să mă conving. Acum am recunoscut-o de departe. Și, apropiindu-mă, i-am întîlnit privirea albă care nu se mira. Numai surîsul ei ciudat parcă zicea:

— Ai revenit. Am știut că vei reveni.

Am intrat ca un pocăit. Liniștea din sala ei era plină de mistere. Marmora avea acum luciri calde și liniile corpului divin tremurau de seva vieții nemuritoare...

Pe urmă, a sosit ziua plecării. Gata de drum, bagajele făcute, biletul de tren în buzunar. Dar ceva îmi lipsea. Zeița. De patru zile nu mai intrasem în Luvru. Am crezut mereu că voi mai putea merge. Cum să plec acum fără a-mi lua rămas bun dela ea?... Am lăsat toate baltă și am alergat. Era iar singură. M'a văzut venind și mi-a zîmbit mai cald ca totdeauna. Am stat vreme lungă la picioarele ei care se conturau vii sub faldurile hainei alunecate în jos pe șolduri. Insfârșit depărtându-mă, m'am uitat mereu înapoi, murmurînd ca o scuză și ca un îndemn mie însumi:

— Voi reveni...

Zeița m'a urmărit, pînă am dispărut, cu ochii ei tainici și mi-a dăruit, merinde pentru drum lung, surîsul ei în care se întrevăd toate bucuriile pămîntului.

Liviu Rebreanu.

Farmec stins.

de Victor Rath.

*Sorb din ochii tăi albaștri
— Două cupe de azur —
Al vieții și al morții
Farmec nestîrșit și pur.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Sub străfulgerări de vrapă
Gîndurile se aprind,
Într'un nimb — de raze parcă
Lumea 'ntreagă o cuprind.*

*În văpaia lor de pradă
Sufletul se sbate frînt
Toată patima se stinge
Într'un plîns, într'un cînt.*

Epigraf

pentru o doamnă din Brașov.

de Romulus Dianu.

Mai apare, stimată doamnă, la Brașov o revistă literară, cum au mai apărut altele și au pierit. Splendida zădărnici care e literatura are voluntarii ei, semănați între apă și munte, moșnenii unor iluzorii testamente, drapați într'o togă care nu le vine decât lor și pe care nu și-o invidiază decât ei între ei, restul lumii rămânând absent dela spectacolul sufletului festiv al unui poet, care înfloreste.

Ei, cei de aici, dintre pagini, au descoperit netezimi noi pentru fiecare cuvânt și lunecușuri bengale pentru fiecare idee. Dacă asta nu mai izbutește să emoționeze o societate căreia i-a stat demult inima, ca unui ceas, de vină sunt poate niște destine uzate, a căror epocă de strălucire încă nu ne-a lăsat amintirea vreunui poet îmbogățit și îngrășat, el și copiii lui, numai din venitul metalic al talentului.

Unii frați sau confrăți umblă acum să descopere un gen nou de revistă, cu surprize brutale pentru cititor. Unul, aproape american, vrea ca buletinul beletristic să deuteze în mâna cumpărătorului, prin a-i trage acestuia două palme sdravene, pentru a-i trezi interesul spre oul intelectual închipuit în tipar academic. Altul știe să facă articolul cu muzicuța, prevăzut adică, la intrare, cu unu care strigă, ca la Moși: aici, aici! Fiindcă în fond e un comerț nerentabil, dar un comerț de totdeauna al humanităților ce și-au trimis, prin secole, cărți poștale, tomuri de știință și de arta, pe cari nimeni nu le mai cercetează, mulțumindu-se fiecare cu adevărul global că „istoria se repetă“, sau „nimic nou sub soare“, cugetări demonstrând rapid o tâmpenie congenitală, precoce la un popor tânăr.

Realitatea aceasta tristă, stimată doamnă, nu descurajează niciodată energia și talentul. Dovadă e chiar faptul că respectatul stegar al poesiei românești Cincinat Pavelescu, e nu numai pentru sine un apologet al frumuseților fără preț, dar un molipsitor al altora mai tineri. — Intărâtat de cuvântul lui, care e o binefacere fiindcă împrăstie numai frenezie, acest oraș cu munți înalți și cu oameni mărunți, va avea, alături de bogățiile lui forestiere, odoarele neevaluate ale curierilor dintre veacuri, ale acestor fugari devastatori ai bastiliilor ignoranței și păstrători ai tainelor acestei străvechi perversități care e inspirația. — Mumca lor nu e socotită în nici un bilanț, nici numărată, gospodăria lor, la nici un recensământ, și cât câștigă în frumusețe acest început, deslănțuit de oamenii pe a căror conștiință apasă o misiune de sacrificiu?

Revista aceasta apare peste un cimitir de alte reviste, foste și pierite, cărora patria recunoscătoare nu le-a cinstit niciodată amintirea. Iată de ce această floare de hârtie se citește cu capul descoperit, în ora de sin-

gurătate, dacă aveți una. Orașul Brașov e un loc spre care țării îi crește dorul în aceste luni de caniculă. Deaceia și momentul apariției e bine ales. Cu atât mai bine, dacă scriitorii, nevoind să facă pe suprareliștii, vor pune în arta lor hebdomaderă un aer desprins din umbră și din răcoare, sau tonul verde al frunzelor pline de apă. Fiindcă pe aici s'au împletit potecile unor foarte iubite fețe, din apartamentele celui alt veac, strălucirea și jalea unui neam nereprezentat astăzi decât prin ceea ce este mai nul și mai trecător: omul politic.

Brașov, 13 Iunie 1931.

D-l C. Argetoianu, epigramist

Foarte puțini vor fi știind că reductabilul politician, eminentul financiar și neîntrecutul organizator care este actualul Ministru de Finanțe, cultivă — în afară de butada și polemica de factură pur politică, în care știe să armonizeze atât de perfect humorul acela de fin intelectual, cu sarcasmul unei boerii și unei superiorități nedesmințite — și acel ingrat și capricios gen de poezie care a făcut celebritatea unui *Martial*. Bănuim, desigur, că d-l C. Argetoianu, a făcut puține epigrame; și aceasta pentru simplul motiv, că d-sa este convins de eficacitatea *floretei* sau a *stiletului venețian*, numai atunci când acestea au de . . . impresionat o epidermă destul de fină.

Și acum să vedem în ce împrejurări s'a născut epigrama d-lui C. Argetoianu pe care o vom reproduce:

Poetul Cincinat Pavelescu își editase la *Ramuri*, savurosul d-sale volum de epigrame. O fatalitate, de sub amenințarea căreia, cine știe dacă scriitorul — oricât ar fi de bine situat — va scăpa vreodată, a făcut să nască discuțiuni nedorite între autor — d. Cincinat Pavelescu — și d. Șaban Făgețel, directorul editurii. În urma acestor neînțelegeri, deși era un admirator al actualului ministru, d. Cincinat Pavelescu, se hotărâse să nu mai trimită d-lui C. Argetoianu volumul său de epigrame, sub cuvânt că acesta fiind în consiliul de administrație al editurii *Ramuri*, a contribuit indirect la neplăcerea pe care o încercase. Un prieten comun însă, l-a convins să renunțe la hotărârea luată, iar maestrul Cincinat care uită atât de repede . . . a uitat și de data aceasta și a trimis volumul însoțit de o frumoasă dedicație.

În loc de mulțumiri, d-l C. Argetoianu a trimis maestrului această epigramă:

Așteptam o Epigramă
Și-mi trimiți, o dedicație:
— Ce să fac? ! S'o pul în ramă?
Sau s'o pun la licitație?

C. Argetoianu.

iar acesta a replicat:

N'ar merita s'o pul în ramă
Iar la mezat nu scoți un leu,
Pe când subtila-ți Epigramă
Întrece tot volumul meu.

Cincinat Pavelescu.

Impri m ă v ă r a r e .

de Emil Giurgiuca.

*Stau pe țăr m cu duhul sfânt aproape.
Sufletul mi-a adormit sub ape.
Sufletul mi-a adormit sub ape. . .*

*Somnul urcă'n aburi din pământ.
Prundul zorilor se sfarmă'n vânt.
Mie fagul, mie apele de cremeni,
Imi sunt semeni, îmi sunt semeni, îmi sunt semeni . . .*

*Ascult plopi stropiți cu-argint pe coajă
Supți de câmpul aburit,
Mugurii sorbind din infinit,
Ruga ciocârlilor de vrajă.*

*Au topit azi-noapte vrăjitoare
Clopoșele de cleștare cucului,
Condurași de-azur haiducului,
Mie răsuri, mie doine de fecioare.*

*Zânele 'ncrustară pe copaci
Drobi de rouă'n stropi de maci.
Mă aud sub coaja lor, m'aud. . .
Cucul umblă pe ogorul ud.*

*Soarele mijind pe deal asvârle
Răsuri tremurând pe valuri,
Poduri vii de nuferi peste gârle
Și năframe'n coamele de dealuri.*

*Iar ogorul iese'n cap de zare
Să-și adape brazdele cu soare.
Simt Dumnezeirea'n fagul crud,
O aud pe ape, o aud. . .*

*Și-mi las capul pe pământ, să mă înfrupt
Din văzduhul de țărână supt,
Și din ape și din fagii dimprejur
Cu toți porii, cu toți porii beau azur.*

PLASTICA

Cu tot progresul pe care l-a marcat din punct de vedere al organizării tehnice și al valorii reprezentative a artei românești expuse, *Salonul Oficial*, a avut și în acest an — ca totdeauna de altfel — aceeași remarcabilă lacună: Lipsa aproape totală a expozanților din provincie, lipsă cu atât mai condamnată cu cât ea răpește ansamblului plastice noastre, nu numai câte-va

Herm. Morres

Uliță din Bala-Mare

aspecte și nuanțe cu care ar fi putut contribui specificul unei provincii, dar chiar sensibilitatea și caracterele puțin cunoscute nouă, ale sașilor și ungarilor din Ardeal. Și aceasta, mai ales că nu este vorba de o considerațiune principială și pur platonice, ci de reale talente, a căror operă trebuie cunoscută și relevată la timp. Numai așa vom reuși să ni-i apropiem pe aceia — de care ne plângem că privesc mereu spre Budapesta, dar pentru care facem foarte puțin pentru ai aduce la noi — arătându-le prin obiectivitatea noastră și printr'o

Herm. Morres

Peisagiu din Bala-Mare

călduroasă primire în *Salonul Oficial*, că în poezie și artă, primează totdeauna frumusețea operii.

Intr'o convorbire pe care am avut-o cu pictorul și sculptorul sas, *Mattis Teutsch*, acesta îmi spunea că la București n'a putut obține pentru tablourile sale decât cel mai obscur colț al expoziției, deși avea lucruri remarcabile care la Berlin și Paris obținuseră locuri pe

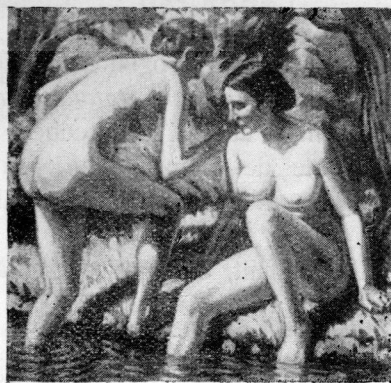
panourile principale, și cu toate că în comisiunea de organizare a *Salonului Oficial*, figurau și numeroși pictori și sculptori expresioniști care ar fi putut astfel avea, mai multă înțelegere și bune aprecieri pentru plastica artistului brașovean.

Desigur că toate acestea nu sunt făcute să ne servească.

Noi le-am înțeles de mult și vom căuta, după puterile noastre, să facem cunoscută plastica Brașovului, prin cronici obiective însoțite de numeroase clișee, asupra tuturor pictorilor și sculptorilor români și minoritari din oraș. Poate că în felul acesta vom obține ca arta acestei regiunii — și arta provinciei în general — să fie mai bine cunoscută, apreciată și încurajată; și poate vom face — cine știe? — ca organizatorii viitorului, să aibă conștiința că, în definitiv, *Salonul Oficial*, este, trebuie să fie, la dispoziția talentului, oriunde s'ar manifesta: la București sau în munții sălbateci ai Maramureșului.

*

Hermann Morres. Incepem cu pictorul sas Herman Morres care păstrează linia evolutivă a plastice, fără

Herm. Morres

La baie

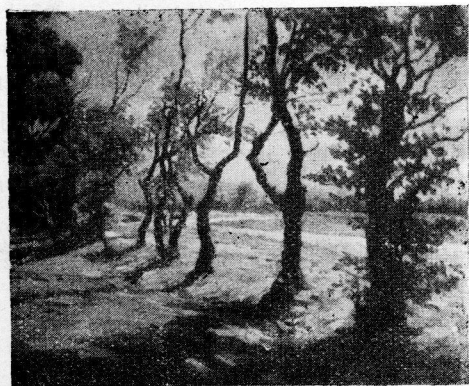
eforturi de supraintelectualizare și fără a ceda formulilor goale și manierei care ucide avântul și închistează concepția și viziunea. În panourile de o factură și concepție mai înaltă ca *Danaidele*, *Adam și Eva*, *Mărul lui Paris*, d. Morres aduce același avânt, aceeași culoare și linie, în care trăește setea de viață, de putere, și de natură.

Simfonia culorilor, ritmica mișcării, tehnica planurilor se îmbină în același suflu cald, în același ansamblu fără ascuțimi, chiar când panoul este învăluit într'o nuanță de fantastic ca în *Adam și Eva* sau *Danaidele*.

D. Herman Morres este și un neîntrecut nudist, deși nu reușește totdeauna să imprime nudului acea atmosferă și linie, care să scoată în relief frumusețea realizării, nu calitățile fizice ale modelului. Totuși, în

câte-va, și mai ales în *La bae*, pictorul a realizat o lucrare în care: linie, mișcare, expresie și colorit, s'au îmbinat într'unul din cele mai reușite grupuri de nuduri pe care le-am văzut expuse.

Dar d. Morres este mai ales un admirabil peisagist în aquarelă și nu știu dacă în cele din urmă, nu ar trebui să rămână numai la peisagiu și la nud. *Biserica Neagră* văzută din diferite poziții, prezintă mereu aceeași atmosferă de religiozitate, aceeași siluetă de dom medieval, acelaș profil de putere și măreție, fie că se proiectează pe pieptul muntelui, fie că apare singură între două mănunchiuri de frunziș crud de primăvară. Peisagiile din *Baia-Mare*, *Lângă râu*, precum și nu-

Herm. Morres

Lângă râu.

meroasele aquarele în care se oglindește pitorescul întregului Brașov, cu *Tocilele*, *Cetățuia*, *După ziduri* etc., prinse în linii calde și'n curcubeu de culori, armonizate și diluate de lumina victorioasă a fiecărui tablou, — fac din d. Morres un remarcabil pictor al pitorescului.

Muncind foarte mult, cu o perseverență demnă de imitat, plin de credință și de un optimism robust, d. Herman Morres este încă în plină evoluție.

Așteptăm dela d-sa opera care să-i valorifice și înaintea *forurilor celor mai pretențioase*, talentul și munca d-sale neîntrecută.

Ion Focșeneanu.

Invităm pe toți d-nii scriitori, pictori și sculptori, muzicanți, ziariști din Brașov, și pe toți aceia pe care îi vizează primul nostru articol, să ne dea tot concursul prin colaborare, informații, clișee, sau orice alte mijloace pe care le vor crede necesare la realizarea operii pentru care am pornit la drum, și care nu se poate să nu suradă oricărui intelectual, oricărui om de bine și oricărui bun român al Brașovului și al întregii regiuni a *Țării Bârsei*.

Nicolae Iorga a împlinit 60 de ani.

Este de bun augur, pentru arta și literile noastre, că Regelui tânăr și plin de mărețe visuri pentru cultura și civilizația țării Sale, îi stă alături, ca prim sfetnic, cel mai mare cărturar și animator al Neamului: *Nicolae Iorga*.

În tratatele sale de Istorie, în literatură și teatru, la catedră, la Semănătorul și Liga Culturală, la tribuna Parlamentului, peste hotare și oriunde a activat acest uriaș al culturii, a antrenat într'un suflu irezistibil, mii de suflete, mii de conștiinți, punându-le în slujba celei mai mari cauze, în slujba nației din miezul căreia se ridicase.

Și Nicolae Iorga, a împlinit anul acesta șeaizeci de ani. Ani de muncă și privațiuni, din care mai mult decât două treimi au fost închinare, nu numai pentru înălțarea Neamului său ci și pentru ridicarea întregii omeniri, la patrimoniul științific al căreia a contribuit, fără odihnă, zi-de-zi și clipă-de-clipă.

Deaceea mulți admiratori și prieteni, precum și alții, cărora pregătirea și obiectivitatea, le servise totdeauna drept singură axă, l'au cinstit cum se cuvine. Alții, poate mai mulți încă, hotărâseră să-l comemoreze în cursul anului.

Dar iată că Nicolae Iorga, este chemat pentru cea mai înaltă, dar și cea mai grea răspundere: aceea de a fi, primul sfetnic al Regelui și primul slujitor al poporului său. Și atunci, s'a produs ca prin minune, spre durerea tuturor celor care sperau când-va, în gânduri mai cinstite, în idei mai ferme, în manifestațiuni mai obiective — cea mai neașteptată și-grotescă degrading-ladă în masa comemoratorilor lui Nicolae Iorga, care s'a despărțit în două, ca la un semn al toiașului biblic. Deoparte, cei care hotărâseră încă de mult să-l sărbătorească dar care după 18 Aprilie — vai! — nu mai găseau nici-o calitate *marelui animator, erudit și dascăl*. De alta, cei — mult mai netrebnici ca cei dintâiu — cărora niciodată nu le-a trecut prin mintea înceată și prin sufletul sterp, să-l comemoreze, și care totuși o vor face-o cu mare șgomot. Sun cele două fețe ale pragmaticii.

Noi nu facem politică. Că Nicolae Iorga a venit în fruntea trebilor Statului, ne bucură, nu pentru noi, ci pentru cultura, arta și rosturile acestui popor.

Admirându-l totdeauna, cum îl admirăm și azi, când este Prim-Ministru, îl vom comemora, pentru împlinirea celor șaizeci de ani ai săi, închinându-i un articol omagial în numărul viitor al Brașovului Literar, așa cum vom comemora dealtfel pe Octavian Goga, Sadoveanu și pe toți aceia care au binemeritat dela Patrie și cărora, noi care scriem azi cu o limbă plămădită în sufletul lor, le datorăm măcar atât.

Articolul acesta va fi semnat de d. prof. Atanasie Bălăcescu.

Br. Lit.

R E C E N Z I I

Tudor Arghezi: *Flori de mucigai*. Editura „Cultura „Națională“ 1391.

Cele mai amare deziluzii provocate de literatură, sunt datorite exclusiv, scriitorilor de seamă. Creatori ai marilor armonii, culegători de migală ai realităților pe care noi le trăim, dar cărora nu le simțim niciodată adevăratul fior, decât retrăindu-le în proecția lor de roman sau tragedie — meșterii aceștia nu ar trebui să ofere în timp, decât contravaloarea unei înfrigurate așteptări și... poate și mai mult.

Ce trist că nu poate fi așa!

Ce trist că cel mai însemnat scriitor, se lasa mutilat, în calitate de om, de rugina manierii, de leștul unor idei obtuze care n'au nici-o legătură cu arta, și mai mult, de adorația miorlăitoare a acelorași trepăduși fără scrupul, care aduc în literatura ca și în politică, același spirit de strangulare și de poezie a realizărilor eterne.

Pentru noi — adică, nu pentru cei care l'au proclamat pe d. Tudor Arghezi, *tabu*, sau l'au înjurat grosolan fără să-l fi citit — ci pentru acei care în sărăcia unei liniștite pâlăiri de lumânare, am știut să alegem totdeauna din sgura unei primitivități fără seamăn, diamante de prima mărime — *Florile de mucigai*, sunt o mare deziluzie.

Și aceasta, numai pentru-că în taina nepătrunsă a creației s'a 'ntâmplat să cadă sgura și să lase piatra prețioasă în toată goliciunea ei orbitoare; și numai pentru-că autorul — poetul sau omul, cine știe? — s'a grăbit să oblojească partea care i s'a părut sguđuitoare și frumoasă ca o rană proaspătă, cu noroi, cu cel mai autentic noroi de mocirlă.

Totuși, o fericită fatalitate poate, a făcut ca munca aceasta de autodărâmare să nu poată fi desăvârșită.

Așa se explică că *Florile de mucigai* păstrează încă, poezii a căror valoare întregeste pe aceea a *Cuvintelor potrivite*, printr'o sensibilitate nouă, alcătuită de data aceasta, de o durere pustie (*Cina, Morții*), de o milă resemnată (*Galere, Cântec mut*), de o jale sfâșietoare și plină de o reținută revoltă (Ion Ion).

Viziunile lor dantești rupte întunericului odată cu bucăți de durere, de blestem și de păcat fatal, asupra cărora poetul aruncă mereu aceiași lumină bolnăvicioasă și fugară, prinse în expresiuni verbale turnate în materialul robust al unei limbi de cremene și aramă, dau câtor-va din aceste poezii, puterea de a înfrânge și critica și timpul.

Iată, *Cina*, acest tablou sfâșietor de pușcărie în care sensibilitate adâncă, viziune, muzicalitate, limbă și tehnică poetică, — s'au contopit toate grație unei alchimii miraculoase, pentru a împrumuta acestei mici

capodopere o putere de emoție și de sugestie, demnă de opera lui Eminescu :

In frig și noroi
Trec hoții'n convoi, câte doi,
Cu lanțul târâș de picioare,
Muncindu-se par'că'n mocirli de sudoare.
Fiertura e gata.
E seară. E ploaie.
O lingură grea, cât lopata,
Dă ciorbă din două hârdaie.

Cățiva au ucis,
Cățiva ispășesc ori un furt, ori un vis.
Tot una-i ce faci.
Sau culci pe bogați sau școli pe săraci.
Livizi ca strigoii și șui,
Strâmbați dela umeri, din șold și picior.
In blidul fierbinte, cu aburi gălbui,
Iși duc par'că sângele lor.

Și dacă se pare că în *Florile de mucigai* d. T. Arghezi, a căutat să ne dea oglindirea câtorva din cele mai reale mizerii omenești, totuși romantismul din *Cuvinte potrivite* răsbate și aci, printr'un vers, printr'un cuvânt, printr'o nuanță, care ca o baghetă magică, ridică nivelul și valoarea poetică a întregii bucăți.

Cățiva au ucis,
Cățiva ispășesc ori un furt, ori un vis.

Sau viziunea romantică din Galere :

O schiopătoare de vulturi căzuți din stele
Prin oșățitul întuneric tare;
O răstignire fără cruci și fără schele.
O Golgotă șeasă, fără altare.

Chiar în plămada acelor crude imagini care încheie respingătoare făptura a nenorocitului mutilat Hialmar („*Fiind-că se născuse surd și mut, trebuia ceva din el făcut*“), d. Tudor Arghezi strecoară două versuri, mai desprinse de hidoșenia realității și de negura pământului, două versuri care fac ca această groaznică poemă a bestialității umane, să fie citită cu liniștea sufletească pe care o reclamă înțelegerea unei adevărate poezii;

Ca niște aripi, umerii-i s'au frânt
Și ochii lui caută a sfânt.

(Sfântul).

Deasemeni, în cele patru poeme (Satra, Convoitul, Generații și Munca) închinată țiganilor nomazi, romantismul se adâncește, — împletindu-se cu sensibilități mai calme, cu imagini mai estompate și cu un ritm mai

dinamic și mai aspru, — creind o succesiune de contradicții, plutind între realitate, legendă și vis :

El a venit cu răul lui de care
Și armăsari, din zarea mare.
Șoimii pustiei însoțeau, de sus.

Copiii goi se strângeau în care
Cu maimuțele între picioare.

(Șatra)

Ultima părând că reeditează verbalismul violent și vulgar din *Blestem*, fără valoarea plastică a acestuia însă, mărginindu-se uneori la redarea noțiunii atât de goală, încât unele versuri întregi par recomandațiuni rupte dintr'o broșură de medicină populară.

Deșelarea,
Noada, spinarea
Ceafa, nasul,
Trec cu trasul.

(Munca)

În *Cântec mut* și *Ceasul de apoi*, reîntâlnim misticismul din *Duhovnicească*, mult mai abstractizat și mai retoric însă, luând aspectul unui sentiment de supărătoare nuanțată urbană.

Pui de găi, cu care începe volumul, și de care toată critica s'a agățat cu îndărătnicie, nu este de fapt, decât o poveste simplă furată drumului de țară, versificată cu măiestrie, străpunsă în câte-va pasagii cu prelungi fiori lirici, cu imagini simple și dure, cu îngemănări de naivitate și cruzime. La sfârșit însă d. T. Arghezi a încercat să verse sticla cu cerneală; și a reușit :

Și hoațele de la femei, o scupă și o tîrnuie.
Tălharii taie'n ocnă sare
Și capul lor, cărciumarul, cărnul e.

Despre celelalte (*Streche*, *Sici bei*, *La popice*, etc.) nu se poate spune aproape nimic, nu pentru-că nu ar conține frânturi demne de orice bună poezie, dar pentru-că fiecare conține părți de anecdotică și pornografie periferică, care nu pot fi redată. N'o spun asta, nici dintr'o false pudicitate și nici animat de anumite vagi și perimate percepțe de moralizare prin artă, ci pentru simplul motiv că aceste bucăți nu conțin nimic din acel fior de artă, din acea muzicalitate intimă, în fiorul căroră, primitivitatea și libertinismul verbal, să se piardă ca un ochi de cărbune într'o luminoasă masă adamantină.

Dar chiar dintre acestea trebuie să culegem înflăcărutul tablou, în care dansul Rădii depășește atât de uimitor *Țiganca* lui *Artur Enăgescu* :

Cu floare'n dinți
Rada-i un măceș cu ghimpi fierbinți.
Joacă'n tină
Cu soarele'n păr, ca o albină.
Se-apleacă, se scoală, sare

Cu sălbile zornăitoare,
Ca niște zăbale spumate,
Se încovoiaie pe jumătate,
Oprește șoldu'n loc, zvârle piciorul
Spre pâlcul, în cer, unde Săgetătorul
Aține noaptea drumul vulturilor de-argint.

dar care trebuie rupt de celalt tablou în care Rada :

Și-a desvelit sărind
Bujorul și fetia.

Este neîndoios că aceste versuri pamphlet, constituiesc un balast greoi pentru valoarea și unitatea *Florilor de mucigai*, și sunt sigur, că d. Tudor Arghezi, va fi fost primul care a recunoscut-o. Aproape toate celelalte însă, și în special cele încheiate din mizeria umedă a pușcăriei, se ridică uneori până la valoarea poemelor din *Cuvinte potrivite*. Ele îmbogățesc opera d-lui Arghezi cu o nouă linie spectrală, adâncindu-i destinul literar în tărâmurile unde s'a făurit totdeauna — în flacăra, sudoare și sânge — cele mai înfricoșetor de frumoase opere ale lumii, în tărâmul unde *Beaudelaire* a cules cu un țipăt satanic : *Les fleurs du mal*.

Ion Focșeneanu.

* * *

N. Filimon : *Ciocoi vechi și noi*.

În „*Colecția Clasicilor români comentați*“, de sub conducerea d-lui N. Cartoian, a apărut prin îngrijirea d-lui *George Baiculescu*, o ediție revăzută și comentată, a romanului „*Ciocoi vechi și noi*“ de *Nicolae Filimon*. (Editura „*Scrișul Românesc*“, Craiova). Ediția aceasta umple un gol simțit de mult, în cunoașterea operelor definitive ale clasicilor noștri. D. Garabet Ibrăileanu a arătat în multe articole judicioase publicate în „*Viața Românească*“, cât a avut de suferit opera lui Eminescu din cauza neexistenței unei ediții definitive tipărită în limita posibilului după manuscris, și pe baza căreia să se poată formula comentarii, critici și aprecieri obiective și juste.

* * *

Ediția d-lui *Baiculescu*, ne-a produs satisfacția de a vedea că frumosul început al d-lui *Paul Zarifopol* care a editat pe *Caragiale*, a mai găsit imitatori mai ales că suntem informați de intenția d-lor *G. Ibrăileanu* și *Const. Botez*, de a tipări edițiile definitive ale : *Poeziilor* lui *Eminescu* și *operei* lui *Ion Creangă*.

Dar realizarea d-lui *Baiculescu* mai are o importanță : aceea de omagiu pentru *Nicolae Filimon* — ca primu romancier român, — în memoria căruia, s'a și îmbogățit introducerea, cu cea mai complectă și amănunțită biografie a autorului.

N O T E

Redacționale.

Desigur că *Brașovul Literar*, așa cum apare azi, reprezintă foarte puțin din cece i-am dorit și din cece va trebui să fie într'un viitor destul de apropiat.

Imprejurări de ordin tehnic și chiar redacțional, ne-a împiedecat deocamdată, să dăm Brașovului, revista de literatură și artă care îi este necesară, pe care o merită și pe care o va avea. Nici-un efort nu ne va părea prea mare, pentru-ca fiecare număr nou al *Brașovului Literar*, să marcheze o îmbunătățire, o înnoire, un progres. Vom face din această revistă un organ viu care hrănit din brazda bogată a acestui ținut să se desvolte sub auspiciile tuturor. Așteptăm deci încredere și sprijin.

* * *

Incepând cu numărul viitor, *Cronica* acestei reviste va cuprinde regulat, în afară de critica literară și de recenzii, următoarele trei rubrici: *Plastica*, încredințată d-lui *Eugen Jebeleanu*; *Cronica Muzicală*, încredințată d-lui *C. Bobescu*; *Cronica Cinematografică*, încredințată d-lui *Al. Romniceanu*.

* * *

Toate cărțile și revistele primite la redacție, vor fi amintite la *Bibliografie* care va lua ființă în numărul următor al revistei; iar cele care vor prezenta o importanță remarcabilă din punct de vedere literar, artistic sau regional, vor fi recenzate.

Informațiuni.

D. Liviu Rebreanu, lucrează în prezent la un nou roman, *Gorila*, care va vedea lumina tiparului în toamna acestui an.

* * *

Maiorul Const. Argeșeanu, lucrează la un volum de proză intitulat *Drumuri albastre*, în care întoarcerea M. S. Regelui Carol II, este prinsă în firul de aur al unei minunate povestiri.

* * *

D-l Romulus Dianu, autorul *Vieții minunate a lui Anton Pan* și al *Adoratei*, are gata un nou roman care va vedea lumina tiparului în toamna acestui an.

* * *

Noul roman al d-lui N. Condiescu, se numește *Insemnările lui Safirim*.

* * *

D-l Ion Focșeneanu, va face să apară în toamna acestui an un volum de poezii cu un ultim ciclu cuprinzând traduceri din: Beaudelaire, Verlaine, Richepin și Valery.

* * *

La redacția revistei „Brașovul Literar“, se găsesc în depozit, ultimile exemplare din Epigramele lui Cincinat Pavelescu.

La Strasbourg a fost inaugurat de curând monumentul comun, ridicat în amintirea marilor poeți francezi: Victor Hugo și Lamartine.

* * *

A apărut la Paris în editura A. Michel, noul roman al d-nei *Magdaleine Chaumont*: *Les autres martyres*. Romanul este o nouă contribuție la literatura războiului trecut și înfațișează partea de sacrificii, pe care femeia a adus-o pe altarul lui. Il recomandam în special publicului feminin brașovean, având convingerea că aci în Brașov este îndrumată o remarcabilă mișcare feministă.

* * *

La Paris, există printre alte nenumărate premii literare, și un premiu pentru literatura spiritualista. Anul acesta, juriul prezidat de d. Camille Flammarion, a atribuit premiul, d-rei *Matilde Laforgue*, autoarea mai multor poezii și studii spiritualiste. Și cu aceasta, încă o femeie premiată.

* * *

D. prof. Neuchtern, președintele asociației scriitorilor austriaci a organizat la postul de radio-difuziune din Viena o serie de serate muzicale și literare românești. Intr'una din aceste serate s'a transmis și *Săptămâna luminată*, puternica dramă a regretatului Mihail Saulescu. M. S. Regele Carol II, viu impresionat de această frumoasă inițiativă, a acordat profesorului Neuchtern, ordinul Coroana României în gradul de comandor.

* * *

Pierre Benoit autorul celebrului roman *Atlantida*, a fost ales de curând membru al Academiei Franceze. Noul *nemuritor*, nu are decât 44 ani.

* * *

La Comedia Franceza s'a reprezentat pentru a 1100-a oară, *Cidul*, tragedia clasică a lui Corneille. Rolul *Chimenei*, a fost interpretat pentru prima oară de compatrioata noastră, d-ra **Marioara Ventura**. Ziarul parisian de teatru, *Comoedia*, prin pana criticului său, d. Gabriel Boissy, aduce entusiaste elogii marei artiste.

Sunt fericit, termină d. Boissy articolul său, să constat succesul d-rei *Ventura*, fiind printre primii care odinioară, au prevăzut marele viitor al acestei tragediane.

* * *

La Budapesta s'a ținut, de curând, un congres internațional de istorie literară. Congresul a fost prezidat de d. *Boldensperger* dela *Sorbona*. Au mai luat parte: *Benedetto Croce* (Italia), *Gustave Charlie* (Belgia), *Eckhardt* (Ungaria), *M. Dragomirescu* (România), *Schüking* (Germania).

D. Mihail Dragomirescu, a expus o parte din teoriile sale asupra *integralismului* fiind ascultat cu foarte mult interes de membrii congresului.

Prețul 20 Lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj